

Millainen on tulevaisuuden kantakaupunki?

Keskustavision vuorovaikutuksen kuvaus

Kuvailulehti

Julkaisija	Helsingin kaupunkiympäristön toimiala
Kannen kuva	Kantakaupunkimessut Oodissa / Krista Keltanen Photography
Tekijät	Keskustavisio-tiimi: Eveliina Harsia, Kerttu Kurki-Issakainen, Crista Toivola, Marjaana Yläjääski (kaavoitus), Anna Pätynen (liikenne), Anu Hämäläinen, Mikko Uro (viestintä ja vuorovaikutus) ja Saana Rossi (korkeakouluharjoittelija)
Nimeke	Millainen on tulevaisuuden kantakaupunki? Keskustavision vuorovaikutuksen kuvaus.
Julkaisuaika	2019
Sivuja	37
Tiivistelmä:	
Keskustavisiotyö on vuorovaikutteinen prosessi, jolla olemme hakeneet suuntaa kantakaupungin maankäytön ja liikkumisen suunnittelulle sekä yksittäisille asemakaavahankkeille. Visiotyön aikana olemme käyneet laajaa vuoropuhelua kaupunkilaisten ja eri sidosryhmien kanssa alueen kehittämisestä.	
Avainsanat	Keskustavisio, Helsinki, keskusta, kantakaupunki, kaavoitus, maankäyttö, liikenne, vuorovaikutus, viestintä

Sisällys

Johdanto	4
1 Mihin Helsinki tarvitsee Keskustavisiota?	6
1.1 Keskustavisio syntyy vuoropuhelussa kaupunkilaisten kanssa	
1.2 Prosessi ja vuorovaikutuksen menetelmät	7
1.3 Suuntaviivoja keskustan suunnitteluun	10
2 Kaupunkilaiset	12
2.1 Kyselyt	12
2.2 Työpajat	14
2.3 Keskustaverstas	16
2.4 Kantakaupunkimessut	17
2.5 Kaupunkilaisten ohjeet	18
3 Ulkopaikkakuntalaiset	20
3.1 Kysely ulkopaikkakuntalaisille	20
3.2 Ulkopaikkakuntalaisten ohjeet	22
4 Elinkeinoelämä	23
4.1. Roundtable II	23
4.2 Kauppakamari	25
4.3 Elinkeinoelämän ohjeet	25
4.4 Näkemykset kävelykeskustan laajentamiseen ja maanalaiseen kokoojakatuun	26
5 Asiantuntijat	27
5.1 Paneelikeskustelut	27
5.2 Roundtable I	28
5.3 Haastattelut	28
5.4 Metropolitan Urban Cultures -maisterikurssi	30
5.5 Ideakartoitus kävelykeskustan laajentamiseksi	30
5.6 Asiantuntijoiden ohjeet	30
6 Keskustavision vuorovaikutuksen tulokset	31
6.1 Kestävä Helsinki	31
6.2 Vetovoimainen ja luova Helsinki	32
6.3 Toimiva Helsinki	34
6.4 Kaikkien keskusta	35

Johdanto

Keskustavisiotyö on vuorovaikutteinen prosessi, jolla olemme hakeneet suuntaa kantakaupungin maankäytön ja liikkumisen suunnittelulle sekä yksittäisille asemakaavahankkeille. Keskustavisiio aloitettiin laajalla vuorovaikutuksella, tulokset yhdistetään kaupunkirakenteen analyysihin sekä kaupungin aiemmin saamiin kommentteihin käydystä vuoropuhelusta eri sidosryhmien kanssa.

Työn aikana sekä tulevana vuosina on vireillä useita, laajasti keskustaan vaikuttavia hankkeita. Keskustavisiotyön kehyksenä toimivat *Helsingin uusi yleiskaava* ja *kaupunkistrategia*. Helsingin keskustan käyttäjien avulla olemme koonneet keskustan ja kantakaupungin suunnitteluhankkeiden periaatetason tavoitteita ja tietopohjaa. Tavoitteenamme on ollut käydä yksittäisiä hankkeita laajempaa keskustelua alueen tulevaisuudesta ja arvoista.

Keskustelun teemoiksi nostimme keskustan alueiden identiteetin ja tulevaisuuden. Työn aikana on keskusteltu laajalti siitä, miten jo käynnissä olevat hankkeet ja tulevaisuuden trendit muokkaavat ja haastavat keskustaa, ja mikä keskustassa on säilyttämisen arvoista. Mitkä ovat **alueiden vahvuudet, vetovoimatekijät ja kehitystarpeet**?

Tässä vuorovaikutuskoosteessa kuvaillaan tapoja, joilla olemme käyneet vuoropuhelua keskustan kehittämisestä lähes 10 000 osallistujan kanssa. Nykyisten ja mahdollisten tulevien käyttäjien sekä eri sidosryhmien kautta kuvataan prosessia sekä käytettyjä vuorovaikutteisia menetelmiä. Vuorovaikutuksen tulokset on esitelty keskustan eri käyttäjien näkökulmista. Kerättyä materiaalia tullaan hyödyntämään lähtötietona tulevissa kehityshankkeissa.

Helsingin kantakaupungin käyttäjät ovat yhdessä määritelleet suuntaviivoja alueen tulevaisuudelle. Tämän vuorovaikutteisen prosessin kautta on rakentunut yhteinen tavoitetila; Keskustavisiio.

Keskustavisiio-tiimi

Keskustaverstaalla kaupunkilaisilta pyydettiin ideoita keskustan kehittämiseen. Kuva: Helsingin kaupunkiympäristö, Anu Hämäläinen.

1 Mihin Helsinki tarvitsee Keskustavisiota?

Kantakaupunki on Suomen etupiha ja perillä-olon paikka, joka tarjoaa päänäyttämön maailman toimivimmalle arjelle ja juhlalle. Se on valtakunnan hallinnon, talouden, kulttuurin ja tieteen polttopiste. Ydinkeskusta on koko pääkaupungin kasvot, myös kansainvälisesti. Sijainti keskustassa energisoi. Keskusta vetää puoleensa uusia ideoita ja osaajia. Kantakaupunki palvelee erityistoiminnoillaan seudun lisäksi myös rajat ylittävää laajempaa vaikutusalueutta. Keskustan vaikutus- ja työssäkäyntialue laajenee uusien yhteyksien myötä ja sen käyttäjämäärät kasvavat.

Keskustavisiotyö on vuorovaikutteinen prosessi, jolla haetaan yhteistä **suuntaa kantakaupungin maankäytön ja liikkumisen suunnittelulle sekä yksittäisille kehittämishankkeille**, kuten kantakaupungin vanhojen asemakaavojen ajantasaistamiselle. Visiotyön aikana on keskusteltu laajalti siitä, miten jo käynnissä olevat hankkeet ja tulevaisuuden trendit muokkaavat ja haastavat keskustaa, ja mikä keskustassa on säilyttämisen arvoista.

1.1 Keskustavision syntyy vuoropuhelussa keskustan käyttäjien kanssa

Keskustavision viestinnän ja vuorovaikutuksen tavoitteena on tarjota näkökulmia sekä herättää kiinnostusta osallistumaan ajankohtaiseen, vuorovaikutteiseen keskusteluun Helsingin keskustan ja kantakaupungin tulevaisuudesta.

Vuorovaikutuksessa on ollut tahtotilana kohdata ihmisiä eri tavoin ja mennä sinne, missä he jo ovat – esimerkiksi toreille, kirjastoihin tai verkkoon. Keskustan eri käyttäjäryhmät on jaoteltu työssä osallisuusryhmiin – **kaupunkilaiset, ulkopaikkakuntalaiset, elinkeinoelämä ja asiantuntijat**.

Vision vuorovaikutus käynnistyi huhtikuussa 2018 **kantakaupungin asemakaavojen ajantasaistamisen** myötä rinnakkain **kävelykeskustan laajentaminen ja maanalainen kokoojakatu** -strategiahankkeen kanssa. Kaupunkitasoisessa projektissa selvitetään miten ydinkeskustan kävelykeskustaa voitaisiin merkittävästi laajentaa viihtyisyyttä ja toiminnallisuutta lisäten. Samalla selvitetään mitkä ovat keskustan läpiajoliikennettä ja satamien raskasta liikennettä katutilassa vähentävän maanalaisen kokoojakadun edellytykset. Hankkeen monivaiheinen ja -vuotinen aikataulu etenee eri tahtiin Keskustavisiotyön kanssa. Muita keskustavisiotyön kannalta ajankohtaisia hankkeita ovat mm.: **Eteläsatama, Kauppatori, Teollisuuskadun akseli, Elielinaukio, Campus Maria, Garden Helsinki ja Töölönlahti**.

Visiokeskustelun kärkiteemoiksi nostettiin:

1. **vetovoimainen ja menestyvä**
2. **toimiva**
3. **kestävä**
4. **kaikkien keskusta**.

1.2 Prosessi ja vuorovaikutuksen menetelmät

Visiotyön aikana käytiin laajaa vuoropuhelua kaupunkilaisten ja eri sidosryhmien kanssa alueen kehittämisestä. Vuorovaikutuksen tavoitteena oli palvella niin visiota, yksittäisiä maankäytön suunnittelun hankkeita kuin keskustan käyttäjiä. Pääkaupungin keskusta kuuluu kulttuuriseen pääomaan, jonka omistajuus ja toiminnallisuus on paljon laajemmalla joukolla kuin alueen asukkailla tai päivittäisillä kävijöillä. Vuorovaikutustyön haasteena tunnistettiin, kuinka mahdollistaa ja turvata osallisuus laajassa merkityksessä? Haasteena on myös, kuinka sitoa Keskustavision vuorovaikutus palautteen ja kehittämisen jatkumoon.

Osallisilla eli keskustan eri käyttäjillä oli mahdollisuus osallistua visioprosessiin 04/2018–01/2019 aikana useilla eri tavoin.

Tarjolla oli monia tapoja ottaa osaa keskusteluun – osallinen sai valita itselleen sopivimman tavan osallistua: tulemalla mukaan tilaisuuksiin, osallistumalla keskusteluun verkkosivuilla tai Kaupunkiympäristön sosiaalisen median kanavissa, vastaamalla verkkokyselyihin sekä tapaamalla tai ottamalla yhteyttä suunnittelijoihin. Asiantuntijoita oli myös mahdollisuus kutsua mukaan eri tahojen keskusteluihin. Keskustavision vuorovaikutuksen kanssa limittyneiden asemakaavahankkeiden yhteydessä pystyi myös jättämään mielipiteensä virallisina nähtävilläoloaikoina.

Keskustavision teemoista keskusteltiin vuoden 2018–2019 aikana runsaasti – **osallistujia oli arviolta noin 10 000**. Kohtasimme keskustan erilaisia käyttäjiä työpajoissa, tilaisuuksissa ja messuilla sekä virtuaalisesti myös verkossa. Saimme tuhansia ideoita ja kommentteja.

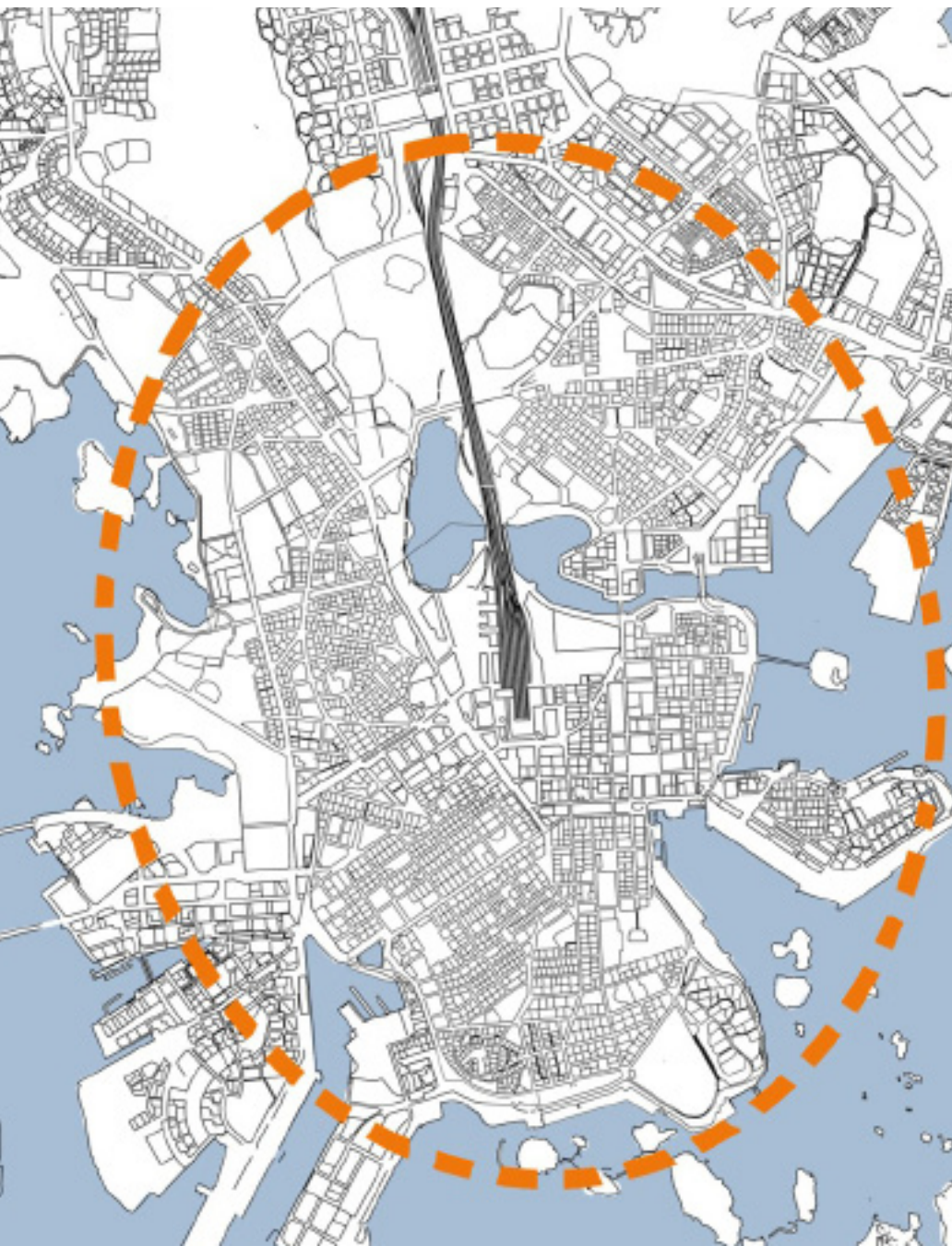
Muovailuvahamielenosoitus Ohjaamolla.
Kuva: Helsingin kaupunkiympäristö, Anu Hämäläinen.

Keskustavisioprosessiin osallistuivat kaupunkilaiset, elinkeinoelämän edustajat, eri alojen asiantuntijat ja keskustan nykyiset ja mahdolliset tulevat käyttäjät niin Suomesta kuin ulkomailta.

Keskustavision vuorovaikutusprosessi, käytetyt menetelmät sekä kiteytetyt tulokset kuvataan eri käyttäjien näkökulmasta luvuissa 2–6. Tekstissä on nostettu esiin muutamia osallisten lainauksia. Tässä koosteessa ei kuvata kaupungin asiantuntijoiden sisäistä vuorovaikutusta ja siihen liittyviä lukuisia tapaamisia ja työpajoja. Vision ulkoisen vuorovaikutustyön aikataulu on kuvattu kronologisesti seuraavalla sivulla.

Keskustavision vuorovaikutuskonsultiksi tilattiin **Demos Helsinki** 09–12/2018. Konsulttityö tuki suurten suunnitteluhankkeiden tavoitteiden, vuorovaikutuksen ja tietopohjan rakentamista. Tilauksen mukaisesti Demos Helsinki toi yhteen osallisuusryhmiä ja asiantuntijoita luomaan suuntaviivoja Helsingin keskustan tulevaisuudelle. Demos Helsinki on laatinut työstään Helsingin keskustavision vuorovaikutuksen loppuraportin. Tekijöinä ovat *Kaisa Schmidt-Thome, Henrik Suikkanen, Kati Ahvonen, Louna Laurila ja Annaliina Niitamo*. Työn ohjauksesta ja muusta vuorovaikutuksesta vastasivat kaupunkiympäristön viestintäpalvelut sekä asemakaavoitus.

Keskustavisiotyössä keskusta käsitetään laajana kantakaupungin sisältävänä alueena ilman tarkkaa rajausta. Kuva: Helsingin kaupunkiympäristö.

Keskustavision vuorovaikutus 04/2018–01/2019

- Keskustavision suunnitteluvaihe käynnistyy 2018
- Ruuti-nuorten workshop -visio 04/18
- Keskustavision verkkosivut hel.fi/kävelykeskusta, hel.fi/keskusta 05/18
- Jalan kaupungilla – miltä Helsinki tuntuu kävellen? - kävelyreittikysely 05–06/18
- Kävelykeskusta ja maanalainen kokoojakatu:
 - sidosryhmien markkinavuoropuhelu 05–06/18
 - ideakartoitus konsulteille 05–08/18
 - Instawalk: kävelykeskusta 06/18
 - yrityshaastattelut 06–08/18
 - koululaiset kaupunkitutkijoina: kävelykeskusta 9/2018
- Ohjaamonuorten workshop -visio 06/18
- Keskustavision workshop Kalliossa 09/18
- Keskustavision workshop Narinkkatorilla 09/18
- Roundtable I asiantuntijoille -visio 10/18
- Keskustaverstas Narinkkatorilla 10/18
- Keskustavision verkkokysely 10–11/18
- Kaupunginosien erityisyys -verkkokysely 10–11/18
- Helsingin yliopiston Metropolitan Urban Cultures –kurssin visio 10–12/18
- Roundtable II elinkeinoelämälle -visio 11/18
- Kauppakamari-visio 12/18
- Kantakaupunkimessut Oodissa 01/19
 - Kantakaupungin asemakaavojen ajantasaistamisen osallisuus- ja arviointisuunnitelma 01–02/19
 - Eteläsataman itäosan ja Katajanokanrannan osallisuus- ja arviointisuunnitelma 01–02/2019

1.3 Suuntaviivoja keskustan suunnitteluun

Eri osallisuusryhmien kanssa käydyn vuoropuhelun perusteella voidaan vetää johtopäätös seuraavista keskustan suunnittelun suuntaviivoista:

1. Ilmastonmuutoksen vähentäminen ja siihen adaptoituminen sekä kestävä kehitys tulisi olla teemoina läsnä kaikessa kaupunkisuunnittelussa ja siihen liittyvässä päätöksenteossa.

2. Kaupunkisuunnittelun tulisi edistää liikenteen toimivuutta ja keskusta-alueella sijaitsevien toimijoiden saavutettavuutta sekä keskustan sisäisesti että sisääntuloväylillä.

3. Alkuperäistä asukkaiden Helsinkiä, kuten toreja tulee säilyttää ja palauttaa asukkaiden käyttöön.

4. Kaupunkisuunnittelussa tulisi mahdollistaa erilaisten ihmisryhmien aktiivisuus, spontaanit kohtaamiset ja julkisen tilan vapaa käyttö eri tarpeet huomioiden.

5. Keskustan säilyttäminen monipuolisena ja viihtyisanä asumisen, töiden tekemisen ja huvittelun alueena.

6. Pidetään kiinni puistoista. Luonnonläheinen Töölönlahti, Keskuspuisto, merellisyys ja puhdas ilma ovat tärkeitä vetovoimatekijöitä.

7. Keskusta-alueen käveltävyyden ja pyöräväylien keskittämisen ja kehittämisen tulisi olla kaupunkisuunnittelun agendalla esteettömyys huomioiden.

8. Vanhat rakennukset ja kaunis arkkitehtuuri ovat vetovoimatekijöitä, niitä ei tulisi purkaa.

9. Liikenteen solmukohtiin pitää panostaa. Niihin tulisi luoda monikäyttöisiä vyöhykkeitä, joista löytyy sekä asuntoja että työpaikkoja ja palveluita.

10. Tyhjiä välitiloja pitäisi vaalia – ne luovat kerroksellisuutta, aitoutta ja sielua keskustaan.

11. Eri kaupunginosien omaleimaisuus tulisi säilyttää ja niiden kehittymistä uniikeiksi ja tunnistettaviksi alueiksi tulisi tukea.

12. Kaikilla pitäisi olla syy, mutta myös varaa tulla keskustaan. Julkisen liikenteen hinnoitteluun, palveluihin, tapahtumiin ja yöelämään; kaupungin magneetteihin tulisi kiinnittää huomioita.

Keskustaverstaalla keskellä Narinkkatoria keskusteltiin Helsingin keskustan tulevaisuudesta. Kuva: Helsingin kaupunkiympäristö, Mikko Uro.

2 Kaupunkilaiset

Kaupunkilaiset olivat mukana keskusta-visiotyössä 04/2018–01/2019. Kaupunkilaisiksi määritellään Helsingin keskusta-alueella asuvat ja työskentelevät sekä sitä eri tavoin käyttävät henkilöt, joita on kuultu kaupunkilaisina.

2.1 Kyselyt

Keskustavision teemoista viestiminen käynnistyi toukokuussa 2018 markkinointikampanjalla Narinkkatorilla, raitiovaunujen infonäytöissä, lehdissä sekä verkko-osoitteessa hel.fi/kävelykeskusta, jossa kannustettiin vastaamaan kaikille avoimeen Maptionnaire-karttakyselyyn. **Jalan kaupungilla – miltä Helsinki tuntuu kävellessä? -kävelyreittikyselyllä** kartoitimme kaupunkilaisten näkemyksiä keskustan jalankulun nykytilasta ja kehittämiskohteista. Kysely tehtiin suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Karttamerkintöjä kyselyyn saatiin yli 8 700 noin 1 600 vastaajalta.

Autoliikenteen vähentäminen ja liikenneturvallisuuden parantaminen olivat vastaajien toivelistan kärjessä. Ehdotuksia parannettavista reiteistä tai reitin kohdista kyselyssä tehtiin lähes 900. Parannustoiveet koskivat etupäässä Rautatieaseman edustaa ja Kaivokatua, Kaisaniemenkatua ja Pitkääsiltaa, Mannerheimintien eteläpäätä, Aleksanterinkatua, Kauppatorin ympäristöä ja Iso Roobertinkatua. Lisää viihtyisyyttä toivottiin myös puiden ja pensaiden istuttamisella. Kyselyssä sai merkitä kartalle myös kokonaan uusia kävelyreittejä ja kävelykatuja. Uusia kävely-yhteyksiä toivottiin muun muassa raitapihan yli sekä Kaisaniemen ja Siltasaaren välille. Kävelykaduksi toivottiin muutettavan

Mannerheimintien eteläosaa, Pohjoisesplanadia ja Kaivokatua.

Keskustaverstas-tapahtumassa lokakuussa 2018 Narinkkatorilla kaupunkilaisilla oli mahdollisuus vastata kahteen verkkokyselyyn. Kolmikieliset Google-verkkokyselyt olivat auki myös tapahtuman jälkeen. Toinen kysely kartoitti kaupunginosien erityisyyttä ja toinen ihanteellista tulevaisuuden keskustaa.

Kaupunginosien erityisyys -kyselyssä kartoitettiin mitä vastaajat pitivät kantakaupungin eri kaupunginosissa myönteisinä ja toivottavina erityispiirteinä. Lisäksi samaisille kaupunginosille pyydettiin kehitysehdotuksia. Kyselyyn saatiin yhteensä 216 vastausta. Kehitysehdotuksissa korostuivat erityisesti kaupunginosien saavutettavuus ja liikkumisen olosuhteiden parantaminen. Vastauksissa toivottiin etenkin käveltävyyden parantamista ja kävelykatuja sekä pyöräiltävyyteen panostamista. Myös autolla liikkumisen mahdollisuuden säilyttäminen nousi useamman kaupunginosan kohdalla esiin. Lisäksi vastauksissa korostui toive vihreämmästä kaupunkiympäristöstä – lisää vihreyttä, puita ja nurmikkoa. Kolmantena läpileikkaavana teemana toivottiin enemmän palveluita, erityisesti kahviloita ja ravintoloita ja muita alueita elävöittäviä ja viihtyvyttä lisääviä palveluita. Useamman kaupunginosan kohdalla toivottiin, että alue pysyisi sellaisena kuin se nyt on. Alueiden omaleimaisuus ja tunnelma toivottiin säilytettävän.

Keskustavisio -kyselyssä puolestaan kartoitettiin näkemyksiä siitä, millainen olisi ihanteellinen tulevaisuuden Helsingin keskusta. Kysely koostui kolmesta temaattisesta osiosta: 1) Ainutlaatuinen keskusta – Mikä

Jalan kaupungilla -kyselyssä 2018 pyydettiin vastaajia merkitsemään käyttämänsä virkistysreitit kartalle. Aineistot: Kaupunkimittaus. Toteutus: Tommi Hautala, Helsingin kaupunkiympäristö.

tekee keskustasta erityisen? 2) Menestyvä keskusta – Miten Helsingin keskusta on menestyvä myös tulevaisuudessa? 3) Kaikkien keskusta – Miten taataan että kaikki kokevat olevansa tervetulleita keskustaan? Kyselyyn vastasi yhteensä 384 vastaajaa.

Helsingin pidettyinä erityispiirteinä korostuivat eniten keskustan esteettiset ja luonnon arvot, kuten merellisyys, kaupunkiluonto ja arkkitehtuuri. Vastaajat arvostivat vanhaa ja tunnistettavaa historiallista arkkitehtuuria ja matalaa rakennuskantaa sekä ihmisen kokoista mittakaavaa. Menestyvältä keskustalta odotettiin liikenteen laajaa kehittämis-

tä. Erikseen keskustatunnelia toivoi moni (yleisyys: 21/115 vastausta). Menestykseen liitettiin myös ekologisuus ja kestävyys, sekä turvallisuus ja siisteys. Keskustaan tultiin yleisimmin palveluiden, tapahtumien, eläväisyyden tai kokemuksen perässä, sekä yksinomaan hyvien kulkuyhteyksien ansiosta. Paikkoja, joihin koettiin, ettei oltu tervetulleita, olivat yleisimmin kaupalliset paikat, Rautatientori sekä Kaisaniemen puisto. Kaksi viimeistä koettiin myös turvatomiksi, ja tilanteen parantamiseksi ehdotettiin lisää valaistusta, valvontaa ja roskiksia. Ylipäätään toivottiin lisää edullisia tai ilmaisia vapaita tiloja työnteolle ja harrastamiselle, ja

© Helsingin kaupunki
Aineistot: Kaupunkimittaus, Kaupunkiympäristö
Toteutus: AM/Kymp/Like/LiiHa Tommi Hautala 2.8.2018

mahdollistavaa sekä osallistavaa asennetta kaupungin puolelta.

Demos Helsingin yhdessä kaupunkisuunnittelijoiden kanssa laatimat kyselyt tuottivat merkittävää lisäarvoa. Kyselyjen mittavuudesta huolimatta niihin saatiin paljon hyviä vastauksia, joista hahmottui sekä enemmistön kantoja että niille tiukahkoa vastarintaa.

2.2 Työpajat

Keskustavertaan visiotyöpajojen lisäksi järjestettiin neljä **julkista visiotyöpajaa**: kantakaupungin yläasteikäisille nuorille huktikuisessa Ruuti-tapahtumassa näyttelytila Laiturilla, Ohjaamalla käyville nuorille ja Helsinki-päivän yleisölle kesäkuussa. Elokuussa oli lisäksi kaksi avointa työpajaa kaupunkilaisille, toinen Kallion kirjastossa, toinen Narinkkatorilla. Työpajoissa pyydettiin osallistujia ilmaisemaan toiveensa keskustan kehittämiseksi muovailuvahamielenosoitus -tehtävässä. Kartalle pyydettiin merkitsemään itselle tärkeitä ja epämieluisia paikkoja.

Ruuti- ja Ohjaamotyöpajoissa nuoret toivoivat eniten ajanviettopaikkoja, jotka olisivat houkuttelevia, turvallisia ja avoimia – erityisesti kahviloita ja ravintoloita, joista saisi kohtuuhintaisia tarjoiluja ja joissa voisi viettää aikaa. Ruuti-pajassa nuoret toivoivat lisää puistoja keskustaan ja kantakapunkiin, ja niiden pitämistä siistinä. Lisää kaupunkitapahtumia, kuten ravintolapäivä tai siivouspäivä olivat myös toiveena.

Ohjaamo -työpajassa vastausten enemmistö kosketti puistoja, rantoja ja viheralueita, joilta toivottiin monipuolisia oleskelu- ja virkistysmahdollisuuksia. Hiekkarantoja ja istutettuja puutarhoja toivottiin kantakaupunkiin ja keskustan tuntumaan sekä pyöräteiden selkeyttämistä ja lisää kaupunkipyöriä keskustaan. Maahanmuuttajataustaiset vastaajat ja matkailijat olivat erityisen positiivisia Helsinkiä kohtaan. Molemmissa työpajoissa lempipaikat levittäytyivät ympäri kantakau-

punkia niin, että suosituimpia olivat puistot, rannat sekä tunnetuimmat virkistyskohteet, kuten Suomenlinna, Linnanmäki ja Korkeasaari.

Samankaltaisia ideoita ja toiveita esitettiin myös **Narinkkatorilla ja Kallion kirjastossa** järjestettyissä avoimissa työpajoissa, joihin osallistui kaikinikäisiä kaupunkilaisia toisin kuin Ruuti- ja Ohjaamotyöpajoissa. Kautta linjan työpajoihin osallistujille oli tärkeää viherympäristön ja historiallisen rakennetun ympäristön vaaliminen, yhteinen ja vapaassa käytössä oleva julkinen sisätila, sekä palvelujen hyvä saavutettavuus valitsemallaan kulkumuodolla.

”Jos nuoret tuntevat, että kaupunki on myös heidän, he myös osallistuvat innokkaammin.”

Visiotyöpajojen lisäksi järjestimme myös muita työpajoja tukemaan Keskustavisiota. Kaikille avoimessa **Ideoiden kehityspaja: vetovoimainen keskusta Helsinkiin** -tapahtumassa 13.9.2018 Laiturilla esiteltiin ja arvioitiin kävelykeskustan ja maanalaisen kokoojakadun ideakartoituksen tuloksia tavoitteena löytää parhaita ratkaisumalleja. Työpaja oli osa *Helsinki Design Week* -ohjelmistoa. Yli satapäinen yleisö pääsi kommentoimaan kahdeksan suunnittelu-toimiston ideoita keskustelun lisäksi myös omasta puhelimestaan *screen.io* -sovelluk-

Keskustaverstas-paviljonki lokakuuisella Narinkkatorilla. Kuva: Helsingin kaupunkiympäristö, Anu Hämäläinen.

sella. Pajassa kuultiin myös projektin lisäksi elinkeinoelämän näkemykset, tarpeet ja ideat. Markkinavuoropuhelun tulokset esitellään tarkemmin luvussa 4 elinkeinoelämä. Ideakartoituksen työt ja työpajojen tulokset olivat myös nähtävissä ja kommentoitavissa **kerrokantasi.hel.fi -palvelussa**. Kaupunkilaisilta kommentteja suunnitelmiin tuli 156. Kommenteissa oli paljon keskenään erilaisia mielipiteitä. Useissa mielipiteissä kannatettuja ehdotuksia – esimerkiksi kävelykeskustan rakenteesta ja kävely-yhteyksistä sekä miten pohjoisen suunnasta tultaisiin maanalaiselle kokoojakadulle – tutkitaan projektissa.

Samaisen hankkeen alussa järjestettiin myös käveltävä työpaja **Instawalk: Kävelykeskusta** 5.6.2018. Instawalk oli ohjattu kävely- ja kuvauskierros Helsingin keskustassa, jossa esimerkkikohteiden tiimoilta

keskusteltiin kävelykeskustan kysymyksistä. Kierroksen oppaana toimivat hankkeen projektinjohtaja, liikenne- ja katusuunnittelun tiimipäällikkö sekä keskustatiimin arkkitehti asemakaavapalvelusta. Sateisen sään vuoksi kävelylle osallistui vain viisi kaupunkilaista, mutta kaikissa kierroksen kohteissa käytiin paljon keskusteluja käveltävyyden parantamisesta.

Helsinki Design Weekin aikaan syyskuussa 2018 *Käpylän Yhtenäiskoulun* 6. -luokka hylkäsi viikoksi luokkatilansa päämääränään tutkia Helsingin kaupunkitilaa kehollisin ja kokemusta painottavin menetelmin. **Koululaiset kaupunkitutkijoina -viikon** toimintaa ohjasi kysymys siitä, kuinka rakennetun kaupungin ja kaupunkilaisten välinen luottamus rakentuu. Viikon aikana tuotettiin myös kokemuseräistä tietoa Helsingin keskustasta kävely-ympäristönä lasten näkökulmasta.

2.3 Keskustaverstas

Kolmipäiväinen Keskustaverstas -tapahtuma järjestettiin **Narinkkatorilla Kampissa 10.–12.10.2018**. Lähtökohtana oli tavoittaa kaupunkilaisia siellä, missä he arkisin liikkuvat ja viettävät aikaa. Paikaksi valikoitui Narinkkatori, sillä aukion läpi kulkee päivittäin kymmeniä tuhansia ihmisiä, joita halusimme tavoittaa. Kolmen päivän ajaksi pystytimme keskelle toria pop-up -paviljongin. Sisätila tarjosi mahdollisuuden kohtaamiselle kahvin ja karttojen ääressä, paneelikeskusteluille sekä kulttuurille.

Tavoitteen saavuttamiseksi panostettiin perinteisten kaupungin omien viestintäkanavien lisäksi näkyvään markkinointiviestintään. *Kaskas Media* laati tilauksestamme kuvia tulevaisuuskennakka-ideoista, joissa asumisen, kiinteistöpolitiikan tai ilmastoon kannalta on tehty ratkaisuja, jotka vaikuttavat pitkälle

tulevaisuuteen. Kuvilla mainostimme Keskustaverstas-tapahtumaa raitiovaunuissa ja metroissa. Kampanjoimme eri sosiaalisen median kanavissa unohtamatta näkyvintä mainosta – Keskustaverstas-paviljongia keskellä Narinkkatorilla. Avoimet ovet, musiikki, ihmiset ja kahvi houkuttelivat pop-up paviljongiin noin 2 500 kävijää mukaan keskusteluun. Kutsuttuja puhujia oli 17.

Keskustan suunnittelijat ja kaupunkilaiset ideoivat ja keskustelivat kolmen päivän ajan kantakaupungin tulevaisuudesta. Miltä tulevaisuuden keskustassa näyttää? Mistä syntyy kantakaupungin vetovoima nuorten, yritysten ja turistien silmissä? Entä miten varaudumme ilmastomuutokseen? Kahvikupin äärellä käytyjen keskustelujen lisäksi kuultiin vartin tietoiskuja ajankohtaisista kantakaupungin hankkeista. Jokaisena iltana järjestettiin päivän teeman mukainen paneelikeskustelu. Keskustelujen tulokset esitellään luvussa 5 asiantuntijat (s. 26–27).

Keskustaverstaan illat päätettiin aina rennoissa merkeissä. Keskiviikkoilta päättyi *Helsinki Poetry Connectionin Harri Hertellin, Anja Erämajan ja illmarin* urbaanin runouden esityksiin. Torstaina viihdytti *DJ Antti Lippo* ja perjantai-illan Keskustaverstas-tapahtuman päätti *hammondisti Kalle Salonen*.

Kaupunkilaiset kertoivat toiveitaan keskustan tulevaisuudesta **keskusteluissa karttojen äärellä**. Liikenne puhutti paljon; pyöräliikennettä tulisi selkeyttää kokoamalla virtoja pyöräilyn sujuville valtaväylille ja kävelykeskustaa pitäisi laajentaa. Joukkoliikenne tulisi olla edullista tai jopa ilmaista – turhaa autoilua tulisi välttää ja raskaan liikenteen kuormittavuutta vähentää. Jätkäsaaren liikennesumppu tulisi purkaa. Eri kaupunginosien välillä tulisi olla helpompi liikkua myös vesijoukkoliikenteen avulla. Kaikille tulisi olla tarjolla paljon penkkejä ja muita paikkoja istahtaa ja hengata – ilmaiseksi. Ei-kaupallisia oleskelutiloja ja nuorten hengailupaikkoja toivotaan keskustan alueelle aiempaa enemmän. Kantakaupunkiin toivotaan lisää puita ja puistoja. Keskuspuisto on säilytettävä nykyisessä koossaan ja Töölönlahden luonnonläheisyys tulisi säilyttää.

Visiotyössä otettiin kokeiluun uusia lähestymistapoja, joiden tulosten myötä tehtiin jälkiarvointi ennen seuraavaan vaiheeseen siirtymistä. Kun huomioidaan tulokset – kävijöiden määrä ja monipuolisuus sekä keskustelujen anti, keskustaverstas kannatti järjestää. Se oli tarpeellinen kokeilu, josta moni kävijä toivoi jopa pysyvää tilaa. Keskustaverstas teki osaltaan kaikkien keskustaa todeksi: kävijöissä oli mukana paljon muitakin kuin tyypillisiä aktiivisia osallistujia. Eri-ikäisten vähemmistöjen edustus saatiin paikalle antamalla heille tilaa lavalla. Näkyvyys voimaannutti tulemaan yleisön joukkoon. Yksittäiset keskustelut virkamiesten kanssa olivat monelle kaupunkilaiselle merkittäviä kohtaamisia. Kaupungin *pormestari Jan Vapaavuori* käväisi myös Keskustaverstaalla.

2.4 Kantakaupunkimessut

Kantakaupunkimessut järjestettiin **keskustakirjasto Oodissa torstaista lauantaihin 17.–19.1.2019**. Messujen tavoitteena oli saada kaupunkilaiset tutustumaan ja osallistumaan ajankohtaisten hankkeiden ja liikennesuunnitelmien kehittämiseen. Tavoitteen saavuttamiseksi panostettiin näkyvään, monikanavaiseen ja ennakoivaan viestintään ja markkinointiin: messujen ja hankkeiden näkyvä lehti-ilmoittelu, mainonta raitiovaunussa ja metroissa, ulkomainospinoilla sekä eri sosiaalisen median kanavissa. Tapahtumatilassa eli Oodissa mainostimme infonäyttöillä ja jaettavilla ohjelmaflyereillä.

Kantakaupunkimessuilla esiteltiin kymmeniä eri hankkeita Oodin aulassa. Erityisen merkittäviä ja ajankohtaisia hankkeita keskustavisiotyön lisäksi olivat **kantakaupungin asemakaavojen ajantasaistaminen, Teollisuuskadun akselin kaavarunko** sekä **Eteläsatataman itäosa ja Katajanokanranta**. Lisäksi Helsinki 3D-kaupunkimallin päälle sovitettujen seitsemän ratkaisumallia **kävelykeskustan laajentaminen ja maanalaisen kokoojakatu** -hankkeesta olivat nähtävillä. Hankkeet esiteltiin asiantuntijoiden toimesta aulan näyttelysermeillä, samanaikaisesti Maija-salissa pidettiin **26 esitystä erilaista ajankohtaisista suunnitelmista**. Myös kaupunkiympäristön toimialan **osallisuustila Brygga** oli käytössä kaavapäivystyksiä ja keskusteluja varten.

Kantakaupunkimessuilla jatkettiin onnistunutta kokeilukulttuuria ja oppia lokakuiselta Keskustaverstaalta. Tapahtumapaikaksi valittiin vain kuukautta aiemmin avattu **keskustakirjasto Oodi**. Kantakaupunkimessut olivat kirjastolle ensimmäinen iso tapahtuma ja toimintakokeilu myös uudelle kirjastolle.

Kantakaupunkimessuilla tavoitettiin paljon uusia kävijöitä, jotka eivät olleet varta vasten tulleet messuille vaan kirjastoon. Myös messujen sisällöistä kiinnostuneet

löysivät hyvin paikalle. Tarkkaa kävijämäärää emme pystyneet paikan päällä laskemaan, mutta Oodissa kävi kyseisten päivien aikana enemmän yleisöä kuin edellisviikolla samaan aikaan. Maija-salin esityksissä kävi 1530 kaupunkilaista, suurempi osallistujamäärä oli kuitenkin aulassa messuosastoilla. Kävijämäärä koko Oodissa Kantakaupunkimessujen aukio-oloaikoina (to klo 17–20, pe 10–20, la 10–15) oli lähes 18 000. Messujen arvioitu kävijämäärä on noin 3000–4000.

”Ei ole olemassa erillistä elinkeino-elämän intressiä kun puhutaan kanta-kaupungin kehittämisestä.”

Kaupunkilaisia kiinnostivat eniten katsaukset ajankohtaisiin asemakaavoihin ja liikennesuunnitelmiin sekä yksittäiset esittelyt Eteläsatamasta, Hämeentien remontista, Hakaniemestä ja raitioliikennesuunnitelmista. Suosituimmat messuosastot olivat toiminnallisia kuten keskustavision työpa-japöytä ja kävelykeskustan ja maanalaisen kokoojakadun 3D-malli.

Hyvin resursoitu asiantuntijapäivystys kannatti, samoin aulassa ohjanneet oppaat. Lauantai oli menestyksekkäin päivä kävijämäärän osalta – etenkin iltapäivällä Oodissa vieraili yli 1600 kaupunkilaista tunnissa. Pa-laute kaupunkilaisilta oli positiivista, saimme kiitoksia henkilökohtaisista keskusteluista sekä esityksistä. Oodissa vallitsee positiivinen vire, joka heijastuu niin henkilökunnasta kuin kävijöistä.

2.5 Kaupunkilaisten ohjeet

Kaupunkilaisten terveiset kaupunkisuunnittelijoille tiivistetyt ovat:

- Ilmastonmuutoksesta läpileikkaava teema kaikkeen kaupunki- ja liikennesuunnitteluun.
- Ei liian sliipattua, vaan aktivismia, yllätyksellisyyttä, julkista tilaa ja kohtaamisia.
- Tukekaa toimivaa keskustaa toimivalla julkisella liikenteellä ja helposti käveltävällä sekä pyöräiltävällä ympäristöllä.
- “Asiaton oleskelu” on paitsi sallittua myös suositeltavaa.
- Kaupunkilaisten ehdoilla kehitettävä keskusta on luovuuden paras tae, koska helposti lähestyttävä keskusta houkuttaa kaupunkilaisia viipymään, viihtymään ja toteuttamaan itseään. Prameimmassakin keskustassa pitää olla tilaa kotikutoisuudelle ja spontaaniudelle.

Ajankohtaiset kantakaupungin suunnitelmat kiinnostivat kaupunkilaisia Kantakaupunkimessuilla tammiukuussa 2019. Kuva: Krista Keltanen Photography.

3 Ulkopaikkakuntalaiset

Miltä Helsinki näyttää ulko-helsingiläisten silmin? Tähän saatiin vastauksia niin Keskustaverstaalla kuin Kantakaupunkimessuilla satunnaisesti. Moni tuli paikalle suunnittele- matta ja käsitys Helsingin keskustan tulevai- suudesta poikkesi paikallisten näkemyksistä lähinnä yleispiirteisimpinä. Näkemykset vastasivat pitkälti kansainvälisen kyselyn tuloksia.

3.1 Kysely ulkopaikkakunta- laisille

Bilendi-kysely kohdistettiin Helsingin ulkopuolella asuville henkilöille **muualla Suomessa** sekä **Ruotsissa, Saksassa ja Yh- distyneessä Kuningaskunnassa**. Jokaisen maan otos oli 500 vastaajaa. Kohderyhmänä tutkimuksessa oli 25–50 -vuotiaat vähintään ammattikorkeakoulutasoisen koulutuksen omaavat henkilöt. Heiltä kysyttiin asuin- kaupungin haluttuja ja arvostettuja ominai- suuksia sekä mitkä niistä vastaaja liittää Helsinkiin.

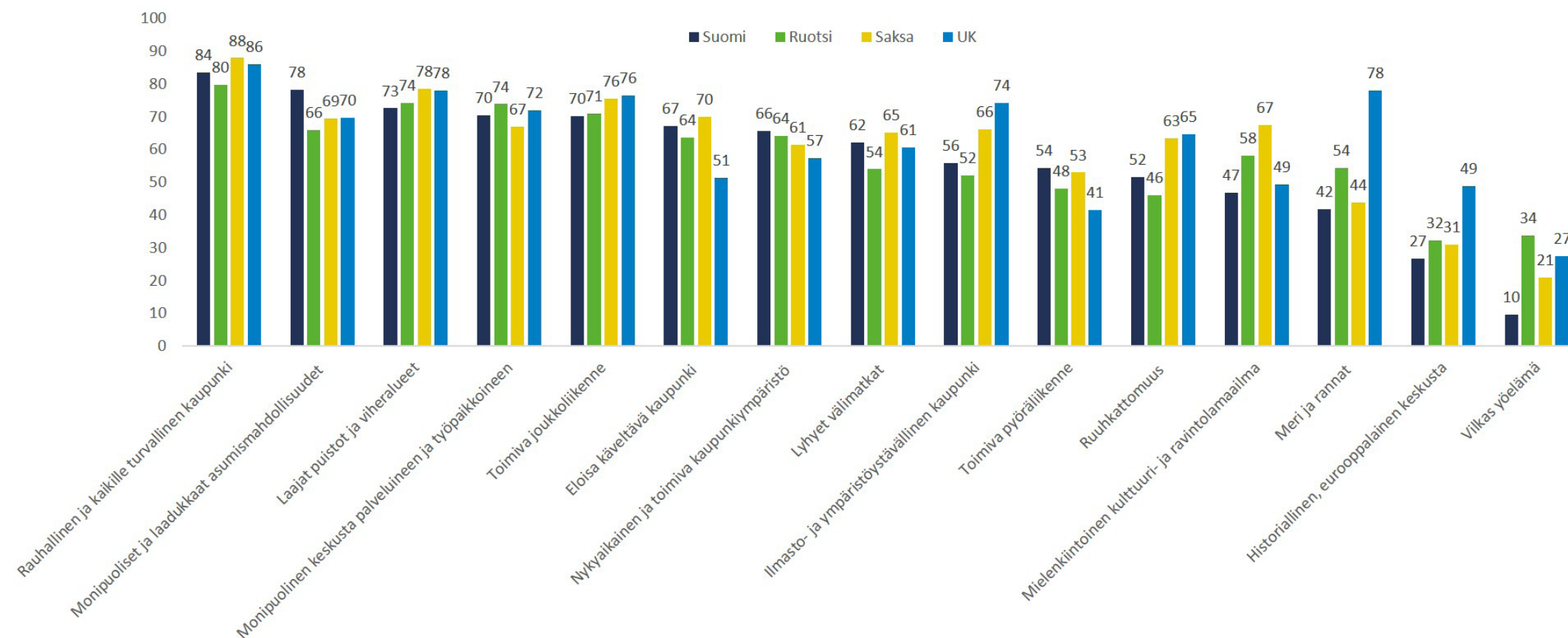
Tulosten myötä voidaan todeta ruotsalaiset kriittisiksi ja saksalaiset puolestaan ava- rakatseisemmiksi. Helsinkiin mahdollisesti muutettaessa arvostuksen kärjessä on rauhallinen ja kaikille turvallinen kaupunki. Suomessa ja Ruotsissa ne vastaajat, joita Helsinki ei asuinpaikkana houkuttele, liittävät tämän ominaisuuden heikommin Helsinkiin kaupunkina. *Saksalaisvastaajista* puolestaan puolet pitävät Helsinkiä rauhalli- sena ja turvallisena.

Suomalaisille ulkopaikkakuntalaisille Hel- sinki kuvastuu vilkkaana yöelämänä ja mo- nipuolisena kulttuuri- ja ravintolatarjontana myös niiden keskuudessa, joita Helsinki ei asuinpaikkana houkuttele. Samaten palve- luita ja työmahdollisuuksia koetaan löytyvän toimivan joukkoliikenteen Helsingistä.

Kriittisimmin Helsinkiin asuinpaikkana suhtautuvat *ruotsalaiset ja britit*, kun taas *saksalaiset* tuntuvat löytävän suomalaisten

tavoin Helsinkiin liitettäviä sopivia omi- naisuuksia jonkin verran enemmän. Näitä ovat etenkin monipuolinen kulttuuri- ja ravintolatarjonta sekä ilmasto- ja ympäris- töystävällinen kaupunki rauhallisuuden ja turvallisuuden lisäksi. Ympäristötietoisena kansana *saksalaiset* arvostavat ilmasto- ja ympäristöystävällistä kaupunkia potenti- aalista asuinpaikkana pohdittaessa. Vielä enemmän tätä ominaisuutta arvostavat *britit*, mikä voi liittyä esimerkiksi kokemuksiin heikommasta ilmanlaadusta suurkaupun- geissa. Britit arvostavat meri- ja rantaympä- ristöä potentiaalisessa asuinpaikassa selkeästi muita maita enemmän eikä tämä heidän mielestään toteudu pohjoisessa Hel- singissä.

Helsingin kaupunkimielikuvaan liittyy kansal- lisia eroja. *Muita suomalaisilta* kysyttäessä, potentiaaliseseen asuinpaikun ideaaliin verrattuna Helsinkiin liitetään vähemmän rauhallisuus ja turvallisuus, monipuolinen asumistarjonta, viheralueiden runsaus, lyhyet välimatkat, ympäristöystävällisyys ja ruuhkattomuus. *Ruotsalaisten* näkemys on tästä vahvasti eroava. Helsingin yöelämää

Kaupunkiympäristöön liitettävät ominaisuudet maittain potentiaaliseseen asuinpaikkain muutettaessa.

Värikoodit:
tummansininen = Helsingin ulkopuolinen Suomi
vihreä = Ruotsi
keltainen = Saksa
kirkas sininen = Yhdistynyt Kuningaskunta, UK.

Lähde: Bilendi verkkokysely.

pidetään sopivan vilkkaana ja ideaalia vastaavana. Samaten Helsingin historiallinen keskusta lukeutuu eurooppalaisen kaupunkikeskustan kaltaiseksi. *Saksalaisille* mielikuva Helsingistä rakentuu lähelle heidän ideaaliasuinkaupunkia, joiltakin ominaisuuksiltaan jopa ideaalia selkeästi paremmaksi. Nykyaikainen kaupunkiympäristö, eloisa ja käveltävä kaupunki, kulttuuri- ja ravintolatarjonta, historiallinen, eurooppalainen keskusta, toimiva pyöräliikenne sekä vilkas yöelämä kohtaavat *brittien* ideaaliasuinkaupunki ja Helsinki asuinkaupunkina –vertailussa. Kaikilla niillä vastaajilla, jotka voisivat lähitulevaisuudessa asua ulkopaikkakunnalla ja pitävät Helsinkiä potentiaalisena asuinkaupunkina, on selkeästi positiivisempi mielikuva Helsingistä kokonaisuudessaan kansallisuuteen katsomatta.

Nouseeko merenpinta ilmastomuutoksen seurauksena ja Huvilakatu muuttuukin kanavaksi? Keskustaverstaan markkinointikuva keskustelun herättäjänä. Kuva: Kaskas Media.

3.2 Ulkopaikkakuntalaisten ohjeet

Ulkopaikkakuntalaisten terveiset kaupunkisuunnittelijoille tiivistetysti ovat:

- Toimiva joukkoliikenne sekä puisto- ja viheralueet ovat erittäin tärkeitä asuin- ja vierailukohdetta valittaessa. Ei karsita niistä.
- Saavutettavuus, julkinen liikenne, kävely ja puistot keskiöön. Muistakaa pitää huolta myös omasta ainutlaatuisuudesta ja historiasta.
- Kaupunki on jo nyt erittäin toimiva monella ulottuvuudella arvioituna. Lisää monipuolisia asumismahdollisuuksia keskustaan tekisi siitä vielä toimivamman.
- Pidetään keskusta jatkossakin rauhallisena ja kaikille turvallisena sekä hyvin saavutettavana. Muistetaan vieraskieliset opasteet.
- Kulttuuri- ja ravintolamaailmassa on parantamisen varaa. Muistakaa jättää julkista tilaa katutaiteelle ja esityksille.
- Huomioikaa ilmastoystävällisyys.

4 Elinkeinoelämä

Keskustavisiotyössä elinkeinoelämän edustajilla tarkoitetaan Helsingin keskustassa ja kantakaupungissa toimipisteitään pitävien yritysten edustajia, jotka kutsuttiin mukaan Keskustavisiotyöhön.

4.1 Roundtable II

Roundtable II eli **Menestyvä Helsingin keskusta elinkeinoelämän näkökulmasta -keskustelutilaisuus** järjestettiin Bockin talon Empire-salissa 13.11.2018. Demos Helsingin fasilitoimassa keskustelussa kartoitettiin erityisesti osaamisintensiivisten alojen edustajien näkemyksiä Keskustavision teemoihin. Mukana kaupungilta oli *pormestari Jan Vapaavuori* sekä 7 kaupungin asiantuntijaa.

Osallistujina olivat:

- Nordic Director Irmeli Rytönen, Special Projects Elkjær Nordic
- toimitusjohtaja Kimmo Timonen, Adventure Club
- toimitusjohtaja Sami Tuomisaari, Vala Group
- toimitusjohtaja Esa Jäntti, Nooa Säästöpankki
- hallituksen puheenjohtaja Tauno Palotie, Töölö Urban (ryhmä 1)
- toimitusjohtaja Stefan Björkman, Konstsamfundet
- perustaja Ida Hakola, Vapa Media
- Executive Director Matti Copeland, EY
- toimitusjohtaja Miska Rajasuo, Bob the Robot
- Village Chief Mikko Kauppinen, Health Innovation Village (ryhmä 2).

Ryhmien esiin nousseet näkemykset keskustelun teemojen mukaisesti:

Saavutettavuus: Julkisen liikenteen toimivuus on tärkeää erityisesti työntekijöille ja vapaa-ajan palveluille. Niin kauan kun autoja omistetaan, eräiden asiakasryhmien on kuitenkin päästävä autollaan oven eteen. Autoton keskusta olisi monen kauppiaan painajainen. Keskustaan tullaan ei pelkää töihin vaan myös hoitamaan muita asioita. Sinne tulemisen hyödyt pitää esittää konkreettisesti. Lyhyistä etäisyyksistä syntyy kustannustehokkuutta. Kaupungin ydintehtävä on liikkuvuuden varmistaminen. Kaupungin kartta pitäisi piirtää minuuteissa eikä kilometreissä – yritysten näkökulmasta jokaiselle liikutulle kilometrille ja siihen käytetylle ajalle voidaan laskea rahallinen arvo.

Toimitilojen sijainti: Keskustasijainti on paitsi kustannustehokas vaihtoehto myös bränditeko ja tarpeellista talenttien houkuttelemiseksi. Toimitilojen sijainnilla on väliä. Sijainti vaikuttaa asioimisen helppouteen asiakkaiden kanssa. Kasvotusten tapahtuvat tapaamiset ovat edelleen tärkeitä, vaikka etätyövälineet ovatkin kehittyneet. Lisäksi toimitilojen sijainti ja niiden ympärillä oleva urbaani laatu kahviloineen ja monipuolinen palvelutarjonta vaikuttavat suoraan siihen, kuinka helposti yritykset löytävät osaavaa työvoimaa.

Toimitilojen nykyaikaisuus ja monipuolisuus: Vanhoihin tiloihin mukaudutaan kyllä, niissä on kaivattua persoonallista luonnetta. Erityisesti luova työ asettaa toimitiloille vaatimuksia, jotka eivät aina täyty keskustan ulkopuolella saatavilla olevissa tiloissa.

Vetovoima: On tärkeää, että kaupunki on elävä ja keskusta elinvoimainen, että siellä asutaan, tehdään töitä ja on tapahtumia – kaikki tarvitsevat palveluita ja kulttuuria. Merellisyyttä voisi korostaa nykyistä enemmän.

Tunnelma, kohtaamiset: Keskustassa on tunnelmaa, jota muualta ei löydy. Satunnaisia kohtaamisia tarvitaan – tuttuja tapaa keskustan kaduilla ihan luonnostaan. Konttoreiden sijaan puhutaan kohtaamispaikoista. Niissä pitää tarjota tunnetta, elämyksiä, turvallisuutta.

Helsingin kaupungin brändi: Osaava työvoima on yritysten keskeinen toimintaedellytys. Kun oppilaitokset siirtyvät Helsingistä naapurikaupunkeihin, miten houkutella nuoria Helsingin keskustaan? Kaupungin brändi ja brändi-lupauksen kiteytys puuttuvat – nyt luetaan liian paljon liian monille, käytännössä ei mitään kenellekään. Helsingin voisi markkinoida parhaana kaupunkina perheille, mutta siinäkin tapauksessa viestin tulisi vastata todellisuutta. Houkutteleva lupaus tarvitaan myös talenttipulasta kärsivien yritysten työntekijöille. Sen tulisi vastata kysymykseen, miksi he muuttaisivat esim. ulkomailta Helsinkiin.

Kaupungin kehittämisen ohjaaminen: Monissa kaupungeissa syntyy uutta organisesti, ei kaupungin aktiivisella ohjauksella. Joskus hyvät, mutta ylisuunnitellut ajatukset voivat vaikuttaa kehitykseen negatiivisesti.

Yhteisessä keskustelussa kirkastui kolme pääviestiä:

1. Ei ole olemassa erillistä elinkeinoelämän intressiä kun puhutaan kantakaupungin kehittämisestä – elinkeinoelämä ei menesty ilman asiakkaita ja osaavaa työvoimaa eli tavallisia ihmisiä. Elinkeinoelämä, sen asiakkaat ja työntekijät ovat ihmisiä, jotka käyttävät kantakaupunkia ja sen palveluita siinä missä muutkin. On keinotekoinen rajanveto puhua erikseen elinkeinoelämän tarpeista –

ihmisten elämää tämä kaikki on myös viime kädessä yritysten puolella. Puhutaan siis mieluummin hyvän elämän edellytyksistä kaikille.

2. Menestyvä kantakaupunki on elämyksellinen kantakaupunki - kantakaupunki energisoi ja antaa pulssin. Kantakaupunkiin tullaan hoitamaan monia asioita yhtäaikaan, ja siksi sen elämyksellisyys on vetovoiman kannalta tärkeää. Elämyksellisyys tarkoittaa käytännössä mm. sitä, että kantakaupunki on elävä, siellä on tapahtumia ja eri toimijat tekevät yhteistyötä. Kaupunkikulttuuria voisi jatkokehittää myös kaupun- ginosalähtöises- ti ja korostaa kaupunginosien erityisyyttä. Kantakaupunkiin kuuluu myös se, että siellä on päällekkäisyyttä ja ristiriitaisuutta, eikä sitä ole ylisuunniteltu. Pelkkä kaupunkifilistely usein riittää, mutta Helsingillä on siinä vielä paljon varaa petrata. Helsingin vetovoi- matekijöitä ovat luonto, turvallisuus, puhdas ilma, toimivuus ja muut hyvän elämän peruse- dellytykset. Kansainvälisten osaajien hou- kuttelemiseen vaikuttaa myös yritystemme alhainen kansainvälisyysaste.

3. Minuutit ovat kilometrejä arvokkaampia. Kaupungin kartan tulisi perustua ajalliseen etäisyyteen eri paikkoihin – ei kilometreihin. Ajalliset etäisyydet kuitenkin ratkaisevat sen, missä ihmiset käyvät töissä ja mihin he muuttavat asumaan. Julkinen liikenne ja sen toimivuus on tärkeää ruuhkavuosi- aan eläville perheille, keskustaan töihin saapuville työntekijöille, talenteille, joita houkutellaan töihin Helsingin kantakaupunkiin ja vapaa- aia kantakaupunkiin viettämään tuleville. Yksityisautoilua ei kuitenkaan saisi unohtaa – asiakkaat ovat elinkeinoelämän polttoaine, ja niin kauan kuin osa heistä haluaa liikkua myös autolla, yksityisautoilun pitäisi toimia.

Roundtable II tavoitti mallikkaasti yritysjohto- a, joiden näkemykset saatiin integroitua kokonaisuuteen.

Keskusta 2030?

Mitä jos kaupungintalon paikalla olisikin kauppa- ja viihdekeskus? Keskustaverstaan markkinointikuva keskustelun herättäjänä. Kuva: Kaskas Media.

4.2 Kauppakamari

Kaavoituksen ja liikenteen asiantuntijat pitivät **keskustelutilaisuuden Kauppakamarin kanssa** 13.12.2018. Paikalla oli noin 50 henkeä. Tavoitteena oli kuulla elinkeinoelämän näkökulmia tulevaisuuden keskustasta. Visioesittelyn jälkeen kommenttipuheenvuoron pitivät *HOK:n kiinteistöpäällikkö Jyrki Karjalainen sekä Niemi Oy:n Juha Niemi*. Keskusteluun toivat näkökulmia myös *Stockmannin, Kovanen, Lidl:n, Logistiikkayritysten liiton, Postikiinteistöjen sekä Ilmarisen edustajat*. Keskustelussa nostettiin esiin niin huolia kuin tulevaisuuden näkymiä; uudet kilpailevat keskustat ja kauppakeskukset kehillä, saavutettavuus muutoin kuin raideliikenteellä, parkkihallit ja huoltotunnelit, työpaikkojen keskustasijainnin tuomat asiakasvirrat, autoliikenteen ja pysäköinnin sujuvuus, verkokaupan kasvun haaste kivijalkakaupalle,

jakelu ja tavarantoimitukset sekä satamien liikenne. Kaupunkia myös haastattiin uuden rakennettavan kaupunkitilan suhteen – miten vapautuvaa tilaa hyödynnetään tulevaisuudessa?

4.3 Elinkeinoelämän ohjeet

Elinkeinoelämän terveiset kaupunkisuunnittelijoille tiivistetysti ovat:

- Työpaikan ja kaupan tulee olla helposti saavutettavissa kestävällä tavalla.
- Päädetään, että Helsingin keskusta on maailman paras paikka elää ja opetellaan kiteyttämään siitä houkutteleva tarina.
- Varmistakaa hyvä saavutettavuus matkan sijaan ajassa kehittämällä kaikkia eri liikku- mismuotoja, yksityisautoilu mukaanlukien.
- “Ei ole olemassa erillistä elinkeinoelämän intressiä. Puhutaan mieluummin hyvän elä-

män edellytyksistä kaikille.”

- Yksittäiset elämykselliset kohteet ja tapahtumat houkuttavat keskustaan, mutta vielä tärkeämpää on ihmisten ja yritysten yleinen viihtyvyys luovassa kaupunkikeskustassa.

4.4 Näkemykset kävelykeskustan laajentamiseen ja maanalaiseen kokoojakatuun

Kävelykeskustan laajentamiseen ja maanalaiseen kokoojakatuun liittyviä näkemyksiä, tarpeita ja ideoita on kerätty keväästä 2018 alkaen. Nämä keskustelut ja ideoinnit on käyty kyseisen hankkeen suunnittelun tueksi. Tulokset on kuitenkin huomioitu myös Keskustavisiotyössä – samat suunnittelukysymykset ja teemat nousevat esiin tässäkin. Kaupungin asiantuntijat niin maankäytön kuin viestinnän osalta ovat myös osittain samoja niin hankkeessa kuin visiotyössäkin.

Touko-kesäkuussa 2018 *kiinteistönomistajien ja -sijoittajien sekä rakennuttajien yhteistyöverkosto RAKLI* järjesti neljä **markkina-vuoropuhelua**. Työpajojen teemoina olivat

”Helsinki on helppo – pidetään kiinni saavutettavuudesta ja helposti lähestyttävyydestä.”

kaupallinen keskusta toimintaympäristönä, käveltävä keskusta, maanalainen kokoojakatu eri näkökulmista sekä keskustan kehittämisen reunaehdot ja kumppanuudet. Kesän 2018 aikana haastateltiin myös Helsingin keskustan yrityksiä. *Kuulas Helsinki* toteutti 14 keskusta-alueen yritysten ja organisaatioiden ylimmän johdon edustajalle **haastattelututkimuksen**. *Taloustutkimus* puolestaan teki 201 **yrityshaastattelua** puhelimitse. Kohderyhmänä selvityksessä olivat ydinkeskustan pienet ja keskisuuret yritykset. Yritykset olivat henkilöstömäärältään pääasiassa 1-20 henkilön yrityksiä. Lisäksi mukana oli muutama henkilöstöltään isompi yritys.

Ajatukset kehittämisestä olivat pääsasiassa saman suuntaista kuin muussa elinkeinoelämän vuorovaikutuksessa esiin nousseet asiat. Maanalaiseen kokoojakatuun ja kävelykeskusta liittyneen markkinavuoropuhelun ja yrityshaastatteluiden tuloksiin voi tutustua osoitteessa **hel.fi/keskusta**.

Karttapohjaisen kävelyreititkyselyn markkinointikampanja Narinkkatorilla toukokuussa 2018. Kuva: Helsingin kaupunkiympäristö, Anu Hämäläinen.

5 Asiantuntijat

Keskustavision neljäs osallisuusryhmä on asiantuntijat. Asiantuntijat käsitetään tässä yhteydessä laajasti; he ovat kaupunkilaisuuden, ympäristön, talouden, historian ja sosiaalisten kysymysten sekä kaupunkielämän asiantuntijoiden joukko, joka sisältää erilaisia kaupunkitoimijoita, aktivisteja ja tutkijoita.

5.1 Paneelikeskustelut

Keskustaverstas-tapahtumassa lokakuussa 2018 käytiin kolmen illan aikana paneelikeskusteluja päivän teemaan liittyen.

Keskiviikon 10.10. teemana oli **ainutlaatuinen keskusta**. *Professori, kaupunginvaltuutettu Laura Kolbe ja työelämäprofessori Pekka Sauri* keskustelivat Helsingin ainutlaatuisesta keskustasta, nyt ja aina. Illan paneelikeskustelun teemana oli **kantakaupungin juuret ja identiteetti**. Panelisteina olivat
- *tutkija Lieven Ameel*
- *spoken word -artisti Ilja Lehtinen*
- *kaupunkiaaktivisti Saara Louhensalo*
- *toiminnanjohtaja Rosa Salmivuori*.

Panelistien keskustelussa nousi esiin, että keskustan identiteetti rakentuu meren ja luonnon sekä kaupunkilaisten aktiivisuuden ja omaehtoisen tekemisen ympärille. Helsinki on aina ollut kansainvälinen, niin myös kaupungin identiteetti. Se syntyy tekemällä – kaupungin tulisi mahdollistaa tuota tekemistä mutta sitä ei voi, eikä pitäisi täysin ohjata. Väliin jäävien tilojen tärkeys – tilat, joille ei ole selkeää tarkoitusta, ovat tärkeitä ja pitävät kaupungin elävänä. Liika suunnittelu voi uhata keskustan sielua, jos ei jätetä tilaa syntyvälle potentiaalille. Ideaali keskusta on

merellinen, käveltävä ja pyöräiltävä, kohtauspaikka ja oma-aloitteisuuden mahdollistava, matalasti rakennettu ja luonnonläheinen.

Torstain 11.10. teemana oli **Helsingin keskusta muutoksessa**. Paneelikeskustelun osallistujina olivat:

- *SYKEN johtaja Emma Terämä*

- *HYV Yhtymän toimitusjohtaja*

Antti Kerppola

- *Demos Helsingin tulevaisuudentutkija*

Risto Lätti.

Panelistit pohtivat keskustelussa seuraavaa: julkista tilaa voi vapautua uuteen käyttöön liikenteen ja kaupan murroksen myötä. Tiivis kaupunkirakenne mahdollistaa kestävät elämäntavat. Viherinfrastruktuurin tulisi olla tärkeä osa asuinalueita, koska luonnollinen varjo ja kasvit mitigoivat lämpenevää ilmastoa. Hulevesistä tulee huolehtia tiiviissä kaupunkirakenteessa sateisuuden ja tulvariskien kasvaessa. Julkisen liikenteen maksimaalinen hyödyntäminen edellyttää, että työpaikkoja, asuntoja ja julkisia tiloja olisi julkisen liikenteen solmukohdissa. Eri uskontokuntien ja etnisten taustojen edustajat tulee ottaa kasvavassa määrin huomioon keskustan suunnittelussa. Monenlaisten väestöryhmien asuminen lähellä toisiaan tulee mahdollistaa.

Perjantain 12.10. teemana oli **yhteinen Helsingin keskusta ja kantakaupunki**. Illan paneelikeskustelussa keskityttiin ajatukseen kaikkien keskustasta ja kantakaupungista. Osallistujina olivat:

- *kaupunginvaltuutettu Suldaan Said Ahmed*

- *kaupunkitaiteilija Lauri Jäntti*

- *Stockmannin kehitysjohtaja Nora Malin*.

Paneelikeskustelua fasilitoi *Femina Helsinki -kollektiivi*.

Panelistit nostivat esiin tärkeitä aiheita kuten arvot kaupunkisuunnittelun pohjaksi; ihmisten kohtaamisten mahdollistaminen, urbaanien arvojen edistäminen, tasa-arvo, erilaisuuden hyväksyminen, maailman toimivin kaupunki - lupauksen lunastaminen ja kaupunkilaisten ideoiden aktiivinen kuuleminen. Liikkumisen osalta vesijoukkoliikennettä, käveltävyyttä ja pyöräilyä tulee kehittää. Viherinfra ja vihreä kantakaupunki ovat haluttuja, myös merellisyyttä tulee kehittää. Tilojen ja palveluiden osalta väliin jäävät ja ei-kaupalliset tilat ovat tarpeellisia. Asiatonta oleskelua tulisi suosia. Keskustan saavutettavuus ja turvallisuus tukevat kaupungin toimivuutta kaikkien keskustana. Kaupunkilaisten ideoiden aktiivinen kuuleminen on tärkeää; erilaiset eettiset ja uskonnolliset ryhmät tulee ottaa huomioon kaupunkisuunnittelussa. Kaupunginosien omaleimaisuus tulisi säilyttää.

Kaikki Keskustaverstaan paneelikeskustelut tallennettiin ja laadukkaat äänitteet ovat kuultavissa edelleen osoitteessa hel.fi/keskusta.

5.2 Roundtable I

Ensimmäinen roundtable-keskustelu käytiin 1.10.2018 Demos Helsingin tiloissa. Teemana oli **tulevaisuuden keskusta**. Keskustelun osallistujia Demos Helsingin ja Helsingin kaupungin edustajien lisäksi olivat:

- Noora Pyyry, Helsingin yliopisto
- Anu Henriksson, Tietokeskus
- Raija Rinta-Erkkilä, Diakonissalaitoksen säätiö
- Pokko Lemminkäinen, Elävät kaupunkikeskustat
- Peggy Bauer, Torikorttelit
- Alvar Tallskog, Valkoinen sali
- Jaakko Keso, kaupunkiaktivisti ja Yle
- Jukka Punamäki, Helsingin kaupungin matkailu
- Piia Lehtinen, Design District.

Keskustelussa nousi esiin seuraavat pääkohdat:

- tilojen eri rytmisyys, monikäyttöisyys ja mahdollisuuksien antaminen,
- kysymys kenelle keskusta kuuluu?
- ketterä ja merellinen liikkuminen,
- saavutettava ja salliva kaupunkikulttuuri,
- kuluttamisen osalta suunta määrästä laatuun ja tuotteista elämyksiin,
- keskusta alustana; innovaatiot näkyvillä ja ihmisten kokeiltaviksi,
- ylimatkailun ehkäisy levittämällä painopisteitä.

5.3 Haastattelut

Projektin aikana Demos Helsinki haastatteli kolme henkilöä. Haastatteluiden tarkoituksena oli syventää ymmärrystä kaupunkilaisten, elinkeinoelämän ja kaupunkiasiantuntijoiden näkemyksistä keskusta-alueen kehittämisestä. Haastateltavat antoivat haastattelun oman osallisuusryhmänsä edustajina.

Kaupunkilaisen roolissa *Amu Urhonen* kertoi näkemyksiään aiheesta **kaikkien keskustan**. Esteettömyys nousi Urhosen puheessa selvästi esiin – kaupunkitilan saavutettavuus on perusoikeus. Saavuttamattomat tilat asettavat ihmiset eriarvoiseen asemaan. Tyypillisimmät esteet kaupungissa ovat turhat rappuset, askelmat, kynnykset ja reunakivet. Rakennetun ympäristön valvonta on puolestaan puutteellista. Kaupungin pitäisi valvoa rakennettua ympäristöä ja jakaa sanktioita niille, jotka eivät täytä esteettömyyden vaatimuksia. Saavutettavan kaupunkitilan suunnittelu palvelee kaikkia kaupunkilaisia. Kun kaupunkisuunnittelussa otetaan huomioon esim. pyöräilijät kaupunki voi parantua myös vammaisille. Suuntaviivana kohti tasavertaista kaupunkia tulisi olla se, että kaikki pystyvät toimimaan ja liikkumaan Helsingin keskustassa.

Asiantuntijan roolissa *Lieven Ameel* oli haastateltavana aiheesta **Helsingin identiteetti**. Keskusta merkitsee vahvaa julkista

tilaa ja sen ympärivuorokautista käyttöä. Se tekee keskustasta erityisen verrattuna muihin kaupunginosiin. Elinvoimainen keskusta, jonka ihmispaljoudessa törmää toisenlaisiin ihmisiin, voi estää yhteiskunnallista eriytymistä ja erillisten kuplien syntymistä. “Kaupunkilaisten täytyy tuntea, että he voivat itse tehdä julkisessa tilassa jotain. Tässä on menty viime vuosina eteenpäin, mutta ihmisten osallistumista voisi edistää entisestään.” Ajatusta keskustasta ja kaupungin keskeisistä paikoista kannattaa laajentaa, mikä olisi myös ihmisvirtojen hajautumisen kannalta hyvä asia. Kantakaupungin laajentaminen vaatii tekoja urbaaniuden eteen, varsinkin kun kauppakeskusvetoisuus toimii kantakaupungin ideaa vastaan. Merellisyyys on tärkeä osa Helsinkiä. Meri, rannat ja saaristo ovat tärkeitä kulttuurisina ja symbolisina tiloina kuin hiljentymisen paikkoina. Meren läheisyys on kuitenkin ilmeisen

hankala ja osin ratkaisematon asia Helsingin suunnittelussa.

Elinkeinoelämän edustajana Demos Helsinki haastatteli *Irmeli Rytköstä* aiheesta **menestyvä Helsinki**. Rytkösen mukaan kiihtyvä kaupungistuminen ja tarve olla lähellä kuluttajia ajaa kauppia lähemmäs keskustan alueita. Tämän kehityksen suurin haaste kaupunkilaisille ovat korkeat vuokratulot ja kuluttajille painavien tuotteiden kuljettaminen kotiin. Rytkösen mukaan keskustasijainti on bränditeko. Modernit toimitilat ja nuorten kykyjen houkuttelu vetävät myös kaupan toimijoita keskustaan. Kivijalkojen tukeminen on tärkeää. Kaupunki voisi maata myydessään velvoittaa uuden omistajan tarjoamaan kohtuullisia vuokria.

Kolmen haastattelun myötä voidaan kiteyttää seuraavaa:

- merellisyyden kehittämisessä on vielä tehtävää,
- kivijalkojen tukeminen ja autolla saavutettava keskusta tärkeää,
- kaupunkitilan saavutettavuus on perusoikeus ja osallistava kaupunkitila estää eriytymistä – esteettömyys sekä paikat, joissa ei tarvitse kuluttaa tulee huomioida,
- esteettömyyden kehittäminen palvelee kaikkia kaupunkilaisryhmiä.

5.4 Metropolitan Urban Cultures -maisterikurssi

Osana Helsingin yliopiston Kaupunkitutkimuksen ja suunnittelun maisteriohjelmaa järjestettiin 29.10.– 10.12.2018 kotimaisille ja kansainvälisille opiskelijoille suunnattu poikkitieteellinen kurssi yhteistyössä Helsingin kaupungin Keskustavision tekijöiden kanssa.

Tehtävänannossa pyydettiin etsimään näkökulmia Helsingin identiteetin ymmärtämiseen; **mikä tekee Helsingistä nykyisen metropolin?** Opiskelijat esimerkiksi kysyivät matkailijoilta, mikä tekee Helsingistä ainutlaatuisen ja miten tuoda mainonnassa esiin kaupungin positiiviset puolet? Mikä on kaupungin sydän tai miten julkisia tiloja kuten Kamppia, Rautatieasemaa tai Senaatintoria voisi parantaa julkisena tilana kaikkina vuodenaikoina. Mitä ovat vetovoimatekijät? Opiskelijat nostivat esiin tarpeen elävöittää pimeän ajan keskustaa nuorten näkökulmasta sekä sosiaalisen tasa-arvon lisäämisen esimerkiksi saariston virkistyksen osalta. He toivat vahvasti esiin myös rautatieaseman arkkitehtuurin ainutlaatuisuuden.

”Yritykset elävät kaupungin sykkeestä.”

5.5 Ideakartoitus kävelykeskustan laajentamiseksi

Kaupunki pyysi suunnittelun lähtökohdaksi kymmeneltä suunnittelutoimistolta ideoita kävelykeskustan merkittävämmän laajentamisen ja maanalaisen kokoojakadun ratkaisuksi. **Ideakartoitukseen** jätti kahdeksan toimistoa ehdotuksen: *Destia, FCG, Finnmap Infra, Pöyry, Ramboll, Sitowise/YIT, Traficon ja WSP*. Ideakartoituksen tulokset olivat kaikkien nähtävissä ja kommentoitavissa, tarkempi esittely on luvussa 2.2. Ideakartoituksen tuloksiin voi tutustua osoitteessa hel.fi/keskusta.

5.6 Asiantuntijoiden ohjeet

Asiantuntijoiden terveiset kaupunkisuunnittelijoille tiivistetysti ovat:

- Kestävyys pitää integroida kaikkeen suunnitteluun ja päätöksentekoon: ilmeisten asioiden ohella se on joustavuutta, monikäyttöisyyttä, adaptaatiota ja biodiversiteettiä.
- Muistetaan kohtaamisten, kaupunkiaktivismin, yllättävyyden ja omaehtoisuuden tärkeys.
- Laajentakaa kantakaupunkia panostamalla liikenteen solmukohtiin ja merellisyyteen. Helsinki sanoo olevansa maailman toimivin kaupunki. Nyt on aika lunastaa tämä lupaus.
- Keskustan julkisten tilojen kehittämisessä on kyse koko kaupungin ja yhteiskunnan kannalta isoista asioista eli yhteenkuuluvuuden ja tasavertaisuuden edellytyksistä.
- Luovuutta tukevat niin historialliset jatkuvuudet kuin avoimuus uudelle ja yllättävälle. Kaupunkilaisten luovuus on tärkeä resurssi, joka luo myös yhteenkuuluvuutta.

6 Keskustavision vuorovaikutuksen tulokset

Keskustavision laajan vuorovaikutuksen myötä saatiin arvokasta tietoa ja suuntaviivoja keskustan ja kantakaupungin suunnitteluun. Keskustavision neljän kärkiteeman tulokset esitellään tässä kiteytetysti jokaisen osallisuusryhmän näkökulmasta.

6.1 Kestävä Helsinki

Kestävyys on teema, jonka on syytä olla läpileikkaava kaikissa kaupungin toimissa ja prosesseissa. Maankäytön ja liikenteen keskustavision yhteydessä kestävyyttä voidaan tulkita monesta eri näkökulmasta. Hypoteesit kestävästä keskustan alaotsikoista ensimmäisen määrittelytyöpajan pohjalta olivat ilmastonmuutos, liikkuminen, rakennettu ympäristö, sosiaalinen kestävyys ja kulutus. Ekologisen kestävyuden ulottuvuus tunnistettiin yhtenä lähivuosikymmenten akuutimista haasteista, joten tämä on analyysin keskiössä.

Liikenne ja saavutettavuus korostuivat kestävyys -teemassa kaikilla osallisuusryhmillä ja kestävästä keskustana miellettiin usein sellainen keskusta, jossa on mahdollista pyöräillä ja kävellä ja joka on julkisella liikenteellä sekä raideyhteyksin helposti saavutettava, erityisesti väestömäärien kasvaessa. Toisaalta kestävä keskusta ymmärrettiin myös paikkana, jossa on viher- ja virkistysalueita. Kestävyiden ja jatkuvan uuden rakentamisen suhteen nähtiin myös ristiriita. Erityisesti vuorovaikutuksessa mukana olleet tutkijat ja asiantuntijat kuuluttivatkin sen perään, että olemassa olevasta infrastruktuurista saataisiin enemmän irti ja

vanhan infrastruktuurin energiatehokkuutta saataisiin nostettua.

Ilmastonmuutosta tulee käsitellä sekä adaptaation että torjumisen näkökulmasta. Torjumiseen liittyy liikenteen lisäksi muun muassa minkälaista kulutusta keskusta mahdollistaa ja tukee. Onko jatkuva tavarankäyttö ainoa vaihtoehto vai pitäisikö tulevaisuuden kasvun perustua pikemminkin elämyksille, palveluille ja oppimisen kokemukselle? Miten vaikkapa kauppakeskuksen tavoite voisi olla tulevaisuudessa elämyksellinen ja kiinnostava massakulutuksen sijaan? Ilmastonmuutoksen torjunnassa turismin merkitys on myös tärkeä, joskaan se ei noussut yhdenkään osallisuusryhmän kesken erityisen keskeiseksi teemaksi. Kuitenkin esimerkiksi Helsingin saavutettavuudesta raiteilla ja elämysten tarjoamisesta lähialueilta tuleville ihmisille muistutettiin, lähialuematkailun kasvun ollessa myös havaittava trendi.

Kestävyyteen liittyy paljon myös asioita, joihin maankäytöllä ja liikennesuunnittelulla ei voida ainakaan suoraan vaikuttaa. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi energijärjestelmä, teollisuuden rakenne tai vaikkapa koulutus ja tutkimus. Monessa keskustan kestävyysteen liittyvässä aiheessa on kyse suoran reaalisien vaikutusten ohella myös symbolisesta, mielikuviin vaikuttavista asioista. Myös energiantuotannolla on symbolista merkitystä, jonka eräs Keskustaverstaan kävijä kiteytti: ”Ajassa kehittyvän kaupungin silhuettissa pitää tulevaisuudessa erottua hiilikasojen ja savupiippujen sijasta tuulivoimaloita.”

Kohtaaminen Kantakaupunkimessuilla Oodissa.
Kuva: Krista Keltanen Photography.

Osallisuusryhmien ohjeet:

Kaupunkilaiset: Ilmastomuutoksesta läpileikkaava teema kaikkeen kaupunki- ja liikennesuunnitteluun.

Ulkopaikkakuntalaiset: Toimiva joukkoliikenne sekä puisto- ja viheralueet ovat erittäin tärkeitä asuin- ja vierailukohdetta valittaessa. Ei karsita niistä.

Elinkeinoelämä: Työpaikkojen ja kaupan tulee olla helposti saavutettavissa kestäväällä tavalla, toimiva julkinen liikenne on vetovoimatekijä. Kestävyys saisi näkyä hiilikasojen sijaan.

Asiantuntijat: Kestävyys pitää integroida kaikkeen suunnitteluun, päätöksentekoon ja tekemiseen: hulevesien käsittelyyn, säämuutoksiin varautumiseen rakenteissa sekä energian puhtauteen.

6.2 Vetovoimainen ja luova Helsinki

Vetovoimainen keskusta on **viihtyvyyden, kiinnostavuuden ja siten myös taloudellisten toimintaedellytysten näkökulmasta keskeisessä roolissa Helsingin tulevaisuuden ja jopa Suomen määrittäjänä.**

Vetovoimainen keskusta näkyy keskustana, jossa **halutaan asua, viettää aikaa, vieraila, työskennellä ja investoida.** Nämä tekijät ovat esimerkiksi alueen elinkeinoelämän kannalta tärkeitä, mutta lähtökohtaisesti vetovoimaisuus ja keskustan kiinnostavuus lähtee kaupunkilaisista ja aktiivisesta kansalaistoiminnasta.

Ihmisten kohtaamisessa tiivistyy kaupunkien taika, joka on tietointensiivisen oppimisen ja hyvän elämä keskeinen käyttövoima. Suunnittelun tärkeäksi tehtäväksi muodostuu kohtaamisten mahdollistaminen. Helsingin keskusta onkin tarjonnut luoville, osaamis- ja kommunikaatiointensiivisille

aloille hyvän kasvualustan, mutta ajanmukaisten toimitilojen saatavuus elävissä ja käveltävissä ympäristöissä on tärkeää jatkossakin. Useita toimintoja sekoittavat ja erilaisille yleisöille avoimet tilat kasvattavat suosiotaan koko ajan. Esimerkiksi tieteen ja taiteen tilat voivat olla jatkossa entistäkin avoimempia kohtauspaiikkoja. Kohtaamisia voitaisiin mahdollistaa ja tukea esimerkiksi monipuolisten ja avoimien julkisten tilojen, erilaisuuden ja diversiteetin arvostamisen sekä kohtuuhintaisuuden kautta. Näihin asioihin panostaminen loisi parhaimmillaan positiivisen kierteen, josta hyötyvät kaikki: lisää kohtaamisia, lisää erilaisuutta, lisää uutta ja kiinnostavaa, lisää hyvinvointia ja lisää ihmisiä.

Eri osallisuusryhmät tunnistivat melko yhtenäisesti elementtejä, jotka tekevät Helsingin keskustasta vetovoimaisen. Näkyvinä vetovoimatekijöinä korostuvat eniten **keskustan esteettiset ja luonnon arvot, kuten merelli-syys, kaupunkiluonto ja arkkitehtuuri.** Keskustan omaleimainen identiteetti ja historia, tuttuus ja nostalgia olivat myös vahvasti läsnä vastauksissa.

Vaikka vetovoimaisuuden juuret ovat aktiivisissa kaupunkilaisissa, kaupunki- ja liikennesuunnittelulla voidaan luoda edellytyksiä. **Vetovoimaisuus syntyy myös kiinnostavan ja koherentin tarinankerronnan kautta,** mistä keskusteltiin erityisesti vuorovaikutuksen toisessa Roundtable -keskustelussa pormestarin kanssa. Keskustelussa tunnistettiin mahdollisuus houkutella Helsinkiin yritysten tarvitsemia kansainvälisen tason huippuosaajia perheineen, joille turvallisuus elävässä ympäristössä, kulttuuripalvelut, laadukas koulutus ja päivähoido sekä vaivaton arjen logistiikka ovat tärkeitä.

Maankäytön ja liikenteen kysymykset kohtaavat luovuuden teeman kaupunkikulttuurin aineellisten ja aineettomien edellytysten kautta: millaisia puitteita luovalle toiminnalle on tarjolla ja miten kaupungin eri toimijoiden luovuus saadaan kukoistamaan keskustas-

sa. Erittäin keskeiseksi teemaksi nousee – niin Keskustaverstaan, kyselyaineistojen kuin paneelikeskustelujen kautta – **“tyhjä”, vapaasti käytettävissä oleva kaupunkitila,** jota kaupunkilaiset saavat hyödyntää ilmaiseksi. Kaupunkitilan avoimuus kaupallisuuden sijaan, jossa oleskelu on sallittu. Tämä näkyi etenkin kyselyn tapahtumia koskevassa osuudessa, jossa toivottiin tilaa vapaammin kaupunkilaisten omaan käyttöön ja DIY-tapahtumille, joissa ei ole liian “sliipattua” tai “kliinistä” tunnetta.

Luovan keskustan synty liittyy myös paljon siellä vallitsevaan tunnelmaan, jota rakennettu ympäristökin osaltaan luo ja uusintaa. Kaikkien osallisuusryhmien näkökulmasta keskeiseksi koetut **vanhat rakennukset** ovat tässä korvaamattoman tärkeitä. Toisaalta kekseliästä uutta arkkitehtuuria arvostetaan myös.

”Mikä on Helsingin WOW-tason narratiivi?”

Osallisuusryhmien ohjeet:

Kaupunkilaiset: Yllätyksellisuutta, julkista, aidosti avointa tilaa ja kohtaamisia. Kaupunkilaisten ehdoilla kehitettävä keskusta on luovuuden paras tae, koska helposti lähestyttävä keskusta houkuttaa kaupunkilaisia viipymään, viihtymään ja toteuttamaan itseään. Prameimmassakin keskustassa pitää olla tilaa kotikutoisuudelle ja spontaaniudelle.

Ulkopaikkakuntalaiset: Saavutettavuus, julkinen liikenne, kävely ja puistot keskiöön. Muistakaa pitää huolta myös omasta ainutlaatuisuudesta ja historiasta. Yöelämässä

on parantamisen varaa. Muistakaa jättää julkista tilaa katutaiteelle ja esityksille.

Elinkeinoelämä: Houkutellaan laadukkaalla, urbaanilla keskustalla huippuosajia ja opetellaan kiteyttämään siitä houkutteleva tarina. Yksittäiset elämykselliset kohteet houkuttavat keskustaan, mutta vielä tärkeämpää on ihmisten ja yritysten yleinen viihtyvyys luovassa kaupunkikeskustassa.

Asiantuntijat: Muistetaan kohtaamisten, kaupunkiaktiivisuuden, yllättävyyden ja anarkismin tärkeys. Luovuutta tukevat niin historialliset jatkuvuudet kuin avoimuus uudelle ja yllättävälle. Kaupunkilaisten luovuus on tärkeä resurssi, joka luo myös yhteenkuuluvuutta.

6.3 Toimiva Helsinki

Helsingin kaupungin visiona on olla **maailman toimivin kaupunki**. Kaupungin strategisena tavoitteena on tehdä jatkuvasti kaikki hieman paremmin, jotta kaupungin käyttäjien elämä olisi mukavampaa ja vaivatompaa.

Saavutettavuus ja logistiikka korostuivat kaikilla osallisuusryhmillä - **toimivan keskustan**

muodostaa saavutettava keskusta, jossa on helppoa ja vaivatonta liikkua. Liikenteen järjestäminen oli kaupunkilaisten mielisä suurimmalla prioriteetilla keskustan toimivuudessa. Autoilun vähentäminen keskustassa, julkisen liikenteen tehostaminen sekä kävely- ja pyöräilyolosuhteiden parantaminen korostuivat kaupunkilaisten keskuudessa. Elinkeinoelämä korosti erityisesti **ajallista saavutettavuutta kilometrien sijaan, logistiikan toimivuutta ja työpaikkojen julkisen liikenteen yhteyksiä**. Lisäksi elinkeinoelämän keskusteluissa korostui ettei yksityisautoilua saisi kuitenkaan unohtaa - niin kauan kun meillä on autoja, autoilun on toimittava eikä sen hankaloittaminen saa olla ensisijainen keino autoilun vähentämiseen. Vuorovaikutuksessa mukana olleet tutkijat ja asiantuntijat korostivat myös **merellisen liikkumisen** merkitystä osana toimivaa kaupunkia.

Lupaus maailman toimivimmasta kaupungista on suuri, mutta mahdollinen. Vaikka osallisuusryhmien keskusteluissa korostui liikenteen parempaan järjestämiseen panostaminen niin ulkopaikkakuntalaisten mielissä

Helsinki yhdistettiin jo erittäin hyvin toimivaan joukkoliikenteeseen. Lähtökohdat ovat siis jo hyvät, mutta meillä on mahdollisuus tehdä Helsingistä vieläkin toimivampi.

Osallisuusryhmien ohjeet:

Kaupunkilaiset: Tukekaa toimivaa keskustaa sujuvalla julkisella liikenteellä ja helposti käveltävällä sekä pyöräiltävällä ympäristöllä. Voisiko erityistapahtumissa, kuten joulu-kadun avajaisissa tai Helsinki-päivänä, olla maksuton joukkoliikenne? Kaupungin puhtaudesta ja turvallisuudesta tulee huolehtia.

Ulkopaikkakuntalaiset: Kaupunki on jo nyt erittäin toimiva monella ulottuvuudella arvioituna. Yöelämän, merellisyyden, turvallisuuden, monipuolisuuden, liikkumisen sujuvuuden ja kaupungin vihreyden kehittäminen ovat oleellisia vetovoimatekijöitä.

Elinkeinoelämä: Varmistakaa hyvä saavutettavuus matkan sijaan ajassa kehittämällä logistiikan toimivuutta sekä kaikkia eri liikku-mismuotoja yksityisautoilu mukaanlukien.

Asiantuntijat: Laajentakaa kantakaupunkia panostamalla liikenteen solmukohtiin ja merellisyyteen. Helsinki sanoo olevansa maailman toimivin kaupunki. Nyt on aika lunastaa tämä lupaus.

6.4 Kaikkien keskusta

Tuntevatko kaikki itsensä tervetulleiksi keskustaan ja miten julkiset tilat palvelevat kaupunkilaisten tarpeita? Kaikkien keskustan keskeisimmät sisällöt liittyivät kaikissa osallisuusryhmissä toimivien ja kaikille avoimien **julkisten tilojen** tarjontaan ja es-

teettömyyteen, luottamuksen ja avoimuuden ilmapiiiriin sekä helppoon ja edulliseen lähestyttävyyteen. Palveluilta toivottiin toimivaa perusarkea asukkaille sekä sykkivää ja monipuolista ja houkuttelevaa palvelukeskittymää vierailijoille.

Kuuluakseen kaikille, keskustassa on oltava **mahdollista nauttia elämyksistä** eikä ainoastaan kuluttaa. Kaupallistenkin tilojen on pystyttävä joustamaan tässä suhteessa. Kauppakeskuksille uumoiltiin vähemmän ruusuista tulevaisuutta kuin kivijalkojen liiketiloihin sijoittuneille yrittäjille. Kaikkien keskustan mahdollistamisessa tulee kuunnella erilaisia osallisuusryhmiä, ei vain äänekkäimpiä heistä. Matkailun osalta tulisi tavoitella tasapainoa; asukkaat toivovat toreja takaisin ja turistiliikennettä kuriin. **Kun keskustaa suunnitellaan esteettömyyden näkökulmasta, myös muut kuin esteellisydestä kärsivät hyötyvät.**

Osallisuusryhmien ohjeet:

Kaupunkilaiset: “Asiaton oleskelu” on paitsi sallittua myös suositeltavaa. Huomioidaan esteettömyys ja pysähtymisen paikat.

Ulkopaikkakuntalaiset: Pidetään keskusta jatkossakin rauhallisena ja kaikille turvallisenä sekä hyvin saavutettavana. Muistetaan vieraskieliset opasteet.

Elinkeinoelämä: “Ei ole olemassa erillistä elinkeinoelämän intressiä. Puhutaan mieluummin hyvän elämän edellytyksistä kaikille.”

Asiantuntijat: Keskustan julkisten tilojen kehittämisessä on kyse koko kaupungin ja yhteiskunnan kannalta isoista asioista eli yhteenkuuluvuuden ja tasavertaisuuden edellytyksistä.

”Tarjotaan
maailman parhaat
ruuhkavuodet.”

Keskustavertas-paviljongissa käytiin keskusteluja kaupunkilaisten ja kantakaupungin suunnittelijoiden kesken. Kuva: Helsingin kaupunkiympäristö, Mikko Uro.

Kantakaupunkimessuja keskustakirjasto Oodissa
markkinoitiin ajatuksia herättävin otsikoin.
Kuva: Krista Keltanen Photography.

Helsinki

**Luulitko, että
keskusta on
valmis?**

Kantakaupunkimessut
17.-19.1.2019 Oodissa

hel.fi/keskusta

Helsinki

Kaupunkiympäristön toimiala huolehtii Helsingin kaupunkiympäristön suunnittelusta, rakentamisesta ja ylläpidosta, rakennusvalvonnasta sekä ympäristöön liittyvistä palveluista.